

תקציר הסוגיא

מאחר שסוגיית תקרובת עבודה זרה בפאות עומדת שוב על הפרק, ורבו בו הפרטים הן בהלכה והן במציאות, ערכנו סיכום של עיקרי הנידונים לתועלת הלומדים, דעות המתירים ודעות האוסרים, בכדי להעמיד הדברים על עיקרם

הצעת הסוגיא

אסור מדאורייתא להנות מתקרובת עבודה זרה^א, ויש אומרים שהוא אף ביהרג ואל יעבור^ב. מוסכם שאין לאיסור תקרובת עבודה זרה ביטול מדאורייתא^א, ולכן אם מכר הגוי תקרובת עבודה זרה עדיין אסורה. הלכה זו קיימת גם בתקרובת שאינה דבר מאכל^ב.

בכדי לעשות חפץ תקרובת ע"ז צריך שתהיה הקרבתה כעין הקרבת פנים^א - פירוש: כעין הנעשה במקדש. ויש

שני אופנים שתקרובת ע"ז נאסר:

- חפץ שהוא כעין פנים (כלומר שחיוצא בו מובא במקדש), כגון בשר, שהובא לפני האליל לשם דורון^א או לשם תקרובת^ב, גם בלי שום מעשה עבודה זרה.
- דבר הנעשה בו מעשה עבודה כעין פנים [כעין זביחה או זריקה], אפילו אם החפץ אינו כעין פנים, עצם מעשה העבודה אוסרת את החפץ, גם בלי מעשה נתינה או הקרבה^ב.

בפנים, אינו נאסר אלא א"כ עשה ממנו כעין זביחה או כעין זריקה המשתברת, והוא דרך לעבדה באותו דבר, אף על פי שאין דרך לעבדה בזה הענין^א עכ"ל.

ז. עי' רש"י יבמות קג: ד"ה מנעל, ותוס' ע"ז נ: ד"ה כעין, ובאמת משמעות תקרובת ומשמעות דורון הם אותו דבר, ובכמה מקומות בתורה שמוזכר מנחה, אונקלוס תירגם "תוקרבתא", ובתרגום המיוחס ליונתן תירגם "דורון", עי' בראשית לב יד, לב יט, לג יא. וכן מבואר מזה שקרבן עולה מכונה "דורון" בכמה מקומות, וע"ע סנהדרין סג: "כל הזובח את בנו לעבודת כוכבים אמר לו דורון גדול הקריב לו יבא וישק לו", ומבואר שגם מה שנזבח לע"ז מכונה דורון.

ח. על פי הגמ' ע"ז לב: בשר שנכנס לפני הע"ז דינו כתקרובת ע"ז, ועי' תוס' נ. ד"ה כעין פנים שהביא כן בשם רש"י, ועי' הרא"ש פרק רבי ישמעאל סוף סי' א'.

ט. החזון איש (יו"ד סי' נו, יא ד"ה ואמנם) הקשה איך ייתכן שיהיה תקרובת ע"ז בלי מעשה עבודה ואפי' שזה ניתן לו כמנחה, ותי' שחפץ שהוא כעין פנים מספיק אם יש מעשה עבודה כעין זריקה, על אף שאינו זריקה משתברת, ולכן כל הנחה לפני הע"ז היא כמעשה זריקה. הרי שהיה פשוט לו שרק עבודה עושה תקרובת ע"ז, ולא להיפוך שכל מתנה היא תקרובת.

י. מפורש בגמ' (חולין יג: לח: וע"ז לב:), שאם שחט בהמה ובמעשה שחיטה עבד לע"ז, הבהמה אסורה משום תקרובת ע"ז, גם מבלי שיקריב שום חלק, וגם מבלי לכוון להקטיר שום חלק. והסיבה היא כמו שכתב רש"י (ע"ז לב:): "וכי שחטה עבדה לעבודה זרה בשחיטתו ונאסרה, דשחיטתה היא תקרובתה". ומצינו בגמ' (סנהדרין סב:). שהגמ' דורש שם שיש אבות ותולדות לעבודה זרה, אבות היינו זבח כו', ותולדות היינו שבירת מקל, זאת אומרת ששבירת מקל היא תולדה דשחיטה. ומצינו שגם שבירת מקל עצם מעשה השבירה אוסר את המקל משום תקרובת ע"ז, כמפורש בגמ' (ע"ז נא:). "עבודה זרה שעובדין אותה במקל, שבר מקל בפניה, חייב, ונאסרת". לא מצינו שום תנאי בתקרובת ע"ז שצריך להיות דבר שהע"ז חפץ בעצם הדבר, אלא מספיק שעצם המעשה נעשה במצוות הע"ז. וכן מבואר בגמ' (ע"ז נ: ועי' שם במאירי, והר"ן על הרי"ף), שגם צואה לחה וגם מי רגלים שנזרק וניסך לפני ע"ז דינם כתקרובת ע"ז, ולדעת רש"י שם הגמ' מייירי בכל ע"ז שבעולם, הרי שמעשה זריקה בלחוד עושה תקרובת, גם אם הדבר הוא בעצם זילזול לע"ז. וכן מבואר ברש"י (ע"ז נ. ד"ה מנין), וכן האריך באבן האזל (פ"ג ה"ד מהלכות ע"ז).

עוד מצינו שיין נסך שהוא תקרובת ע"ז (ע"ז כט:), אסורה במעשה שכשון לבד גם בלי מעשה נתינה, עי' רש"י גיטין נב: ד"ה מנסך, וכ"ה בחולין מא. ד"ה שניסך, תוס' בגיטין שם, ובפסקי הרא"ש ע"ז פ"ד הלכה יג, ראב"ד ע"ז עד., ריטב"א ע"ז עב: ד"ה דנרגמוה.

עוד ראיה לזה הוא מהנרות שנהגו הנוצרים להדליק לכבוד אלילים, שהאריכו כל הראשונים לדון בהם, ורובם ככולם (ומקצתם אף אסרו אותם

א. הרמב"ם כתב (פ"ז מע"ז ב) שהאיסור נלמד מהפסוק (דברים יג יח) "ולא ידבק בך מאומה מן החירים", וכן מהפסוק (דברים ז כו) "ולא תביא תועבה אל ביתך". הרמב"ן (השגות לסה"מ ל"ת קצ"ד, וכן בפירושו לשמות לד טו) והחינוך (מצוה קי"ג, ולכאוף כן משמע ע"ז ח). למדו שהאיסור נלמד מהפסוק (שמות לד טו) "פן תכרת ברית ליושב הארץ וזנו אחרי אלהיהם וזבחו לאלהיהם וקרא לך ואכלת מזבחיו", וכל לשון פן הוא אזהרה ללא תעשה. וכן נקטו רוב רבותינו הראשונים שאיסור תקרובת ע"ז הוא מדברי תורה (רמב"ם הובא לעיל, רמב"ן הובא לעיל, תוס' ע"ז לב: ונב. וחולין יג:), ר"ש משאנץ זבים פ"ה יא, ריטב"א קידושין נח., ר"ן ע"ז נט: סמ"ג מה, יראים קא, ועוד הרבה) וכן הוכיחו באריכות הרבה אחרונים מכמה סוגיות התלמוד (משנה למלך פ"ה מהלכות יסודי התורה, שער המלך אישות ה א, ספר דברי אמת קונטרס התשיעי סימן ה', בית הלוי א לב, שו"ת טוב טעם ודעת מהדורה ד' סי' ד', חזון איש יו"ד סי' ס' אות כא, ועוד).

ועיין עוד בתוס' בב"ק עב: שנסתפקו בזה, אבל כבר כתבו האחרונים (עי' שער המלך הנ"ל) שדבריהם אינם אלא למ"ד בגמ' שם שלשון אכילה אינו משמע איסורי הנאה, עי' שם, אבל כתב שלמה הלכה שלא קי"ל כנ"ל אין צד שהוא דרבנן. ובדעת הרשב"א, עי' דבריו בתורת הבית שער ה' אות א', שמפורש שהוא איסור דאורייתא, דלא כדבריו בקידושין נח., וכבר כתבו האחרונים (עי' שדי חמד כללי הפוסקים י', אות ב') שאם יש סתירה ברשב"א בין חידושו לתורת הבית, נקטינן כדבריו בתורת הבית. וע"ע בחידושי הגרעק"א לחולין יג: שמפורש שגם למ"ד שתקרובת ע"ז אינו אסורה אלא מדרבנן עדיין אמרין ספיקא לחומרא.

ב. עי' ביאור הגר"א יו"ד קנז ס"ק יד.

ג. בגמ' איתא על הפסוק "ויצמדו לבעל פעור ויאכלו זבחי מתים", שתקרובת ע"ז הוקשה למת, מה מת אין לו ביטול אף תקרובת ע"ז אינה בטילה. בראשונים מבואר שדרשה זו דאורייתא, כלומר שאין לה ביטול מן התורה, עי' תוס' ע"ז לב: שם ד"ה והוצא, וכן בחולין יג: ד"ה תקרובת, ע"ז נב. ד"ה תנהו, תוס' הרא"ש סנהדרין מח. ד"ה משמשין.

ד. בגמ' נשנה דין זה של תקרובת ע"ז שאין לה ביטול - באבני מרקוליס שאינם מידי דאכילה, וכן בראשונים ג"כ אמרו דין זה בשופר של תקרובת, ובולוב של תקרובת, וכן במנעל לענין חליצה, וכן דנו כל הראשונים על הנרות של הנוצרים אם הם תקרובת ע"ז שאין לה ביטול על אף שאינם מידי דאכילה.

ה. מסקנת הגמ' ע"ז נ. שאבני מרקוליס אינם אסורים משום תקרובת ע"ז משום "בעינא כעין פנים וליכא", ופירש"י "כעין פנים, כעין זבחים שבמקדש הוא דהוי תקרובת, כדכתיב זובח לאלהים יחרם בלתי לה' לבדו, אלמא דומה כלפנים קרי זבח ע"ז, ואבנים אין עובדים בהם בפנים".

ו. וכן מפורש בשו"ע יו"ד קלט, ג. וז"ל: "ותקרובת, כל שחיוצא בו קרב על גבי מזבח, כמו כל מיני מאכל, כגון בשר שמנים וסלתות מים ומלח, אם הניחו לפניו לשם תקרובת, נאסר מיד. אבל דבר שאין מקריבין ממנו

כל פעולה שיש בה מעשה חיתוך נחשב "כעין זביחה"^א. להלכה, כל חפץ שדרך עבודתו של ע"ז זו הוא עם חפץ הזה, אם עשה מעשה כעין זביחה או זריקה עם החפץ, דבר הנוצר על ידי מעשה הזה נאסר משום תקרובת ע"ז. דין זה שייך גם אם דרך עבודתה באופן רגיל אינו במעשה כעין זביחה. כגון, אם יש ע"ז שעובדים אותה בקשקוש מקל, אף אם שבר מקל לפניו נאסרה משום תקרובת עבודה זרה, וכל שכן אם עבודתה בשבירת מקל^ב.

בירור המציאות^ג

במדינת הודו עובדים הגוים אלילים כמו שעבדו בימי האבות^ד, והם אדוקים מאוד בעבודתם. יש אלפי בתי עבודה זרה שם עם עשרות ומאות אלילים שונים, והם עובדים מעשה ידיהם, עצים ואבנים, פשוטו כמשמעו.

בהודו יש בית ע"ז גדול מאוד, שמגיעים לשם מיליוני אנשים כל שנה^ה, שם ממתינים המבקרים שעות רבות בכדי להכנס לפני האליל לשניות ספורות, והם קוראים לזה "דרשן". לפני "דרשן" זה עם הפסל, קרוב למחציתם מגלחים את כל שער ראשם לכבוד האליל^ו, והרבה מהם מקריבים (ג"כ לפני ה"דרשן") כל מיני קרבנות [כמו קוקוס, ועוד דברים]. קרבנות אלו לא נעשים לפני הפסל הגדול עצמו, ואף לא בבנין שבו נמצא הפסל, כי אם במתחם הכללי השייך לבית הע"ז.

מעשה הגילוח נעשה בבנין נפרד, סמוך ונראה לבנין שבו נמצא הפסל, ואף בבנין זה יש גם פסל גדול שניתן לראותו

בכל הבנין, מלבד הרבה תמונות של אליל זה התלויים על הקיר^ז. בשעת הגילוח חוזרים המתגלחים פעם אחר פעם על שם אלילים בפיהם או במחשבתם, וגם הספרים מזכירים את השם של האליל לפני תחילת משמם. מעשה הגילוח נעשה על ידם כאשר הם מלובשים בבגדי הלבנים, כמו הכמרים, והם נחשבים מכת "נאי-בארמין" שמשמעותו שהם משרתי בית ע"ז (להבדיל אא"ה כמו לויים ולא כהנים).

כל הפרטים הנזכרים הם מבוררים מעל כל ספק, הן ע"פ שלוחי הבתי דינים שהלכו לבדוק בעצמם, וזה מוסכם גם לגירסת המתירים^ח, והן ע"פ מה שכותבים פקידי העבודה זרה [אשר דבריהם נמצאים באתר האינטרנט שלהם, ובעוד מקורות כגון הספרים שהוציאו לאור על דתם]. ראוי להדגיש שאין בזה שום דבר התלוי בהבנה דקה ועדינה, אלא הכל עובדות יבשות, אשר אין בהם ספק.

העולה מהאמור

כפי שכתבנו, כל פעולה שהיא מעשה עבודת אליל, ויש בו מעשה כעין שחיטה - כל דבר שנוצר על ידי מעשה זו דינו כתקרובת עבודה זרה. ולכן על פי העובדות הנזכרות לעיל יש לדון האם הגילוח הוא מעשה עבודה.

מ"מ הגרי"ש אלישיב זצוק"ל^ט כתב (קובץ תשובות ח"ג סי' קי"ח), שעל פי העובדות שהוא קיבל, אכן מעשה הגילוח הוא מעשה של עבודה, ולכן השער שנוצר על ידו, דינו כתקרובת ע"ז.

גדול פתוח) שמיוחד לעבודה, והקומה השניה גם פתוחה לתוך הקומה הראשונה (להבדיל אא"ה כמו גלריה של עזרת נשים), ואפשר לראות את החדר עם הפסל. בקומה העליונה, שאינה פתוחה לקומה התחתונה, יש שם בקומה עצמה תמונה גדולה של הפסל (יש תמונות להוכיח שכל הדברים נכונים מעל כל ספק).

לבד מכל זה, יש הרבה מהספרים שהם תולים על הקיר סמוך למקום עבודתם עוד תמונה של הפסל.

ית. זאת אומרת אותם המתירים שבדקו את הדבר ושלחו שליח, אבל אלו שמדברים מסברא, ולא טרחו לברר הדבר, לא ראינו צורך לדון לפי ההשערות שעשו.

יט. ידוע שבשנת תש"ן כתב מ"מ הגרי"ש זצ"ל תשובה (קובץ תשובות ח"א סי' ע"ז) שבה הוא מתיר את השיער על פי דברי מומחה אחד, וזה לשונו שם:

"לפי המומחה הנ"ל, אין במעשה התגלחת שום סרך של עבודת עבודה לע"ז אלא הני עובדי אלילים רק מראים במעשה התגלחת עד כמה הם אדוקים בע"ז ושהם מוכנים להשחית ולאבד את היקר להם בגללם. אבל אין שום חלות שם ע"ז על עצם השערות" עכ"ל.

כלומר עיקר הסיבה להתיר הוא משום שאין הגילוח מעשה של עבודה, אבל ברגע שהגילוח הוא מעשה של עבודה, שוב אין מקום להתיר. ומה שאחרי הגילוח חושבים שזה מתנה לע"ז, אין בזה שום מעשה כעין פנים. ועל אף שכך העידו בשם "מומחה", הגרי"ש בחכמתו הרגיש שהדבר עדיין צריך בירור, ולכן כתב בסוף התשובה: "אכן כל הדברים סובבים והולכים על פי דברי המומחה הנ"ל, וכמובן שאין בידי לקבוע עד כמה דברי המומחים מתאימים למציאות... והדבר טעון איפוא בירור גופא דעובדא היכי הוי", עכ"ל.

ומש"כ שם בתחילת התשובה שהשיער הוי רק מתנה, כוונתו שעל אף שאין הגילוח מעשה עבודה, אולי עדיין יש לאסור השערות כיון שהם גם נותנים את השיער החתוך כמתנה לבית ע"ז, וכתב על זה שאין כאן שום מעשה כעין פנים, ולכן אין צד לאוסרם.

משום תקרובת ע"ז) כתבו שבאמת הם ראויים להיות תקרובת ע"ז אלא שחסר התנאי של כעין פנים, הרי אילו היה במעשה ההדלקה מעשה שהוא כע"פ ה"אסורין", על אף שאין כאן שום נתינה.

יא. לשון הר"ח ע"ז נ: ד"ה שבר "השבירה היא מעשה עבודה כגון חתיכה", וכע"ז כתב המאירי שם וז"ל: "וכל חתיכה תולדת זביחה".

יב. הראשונים פירשו שהסיבה שאם עבודתה רק בקשקוש מקל אזי גם בשבירת מקל אסורה, כיון שמקל לע"ז זו שעבודתה במקל הוי כבהמה לע"ז אחרת, ובשחיטת בהמה חייבין בכל ע"ז שבעולם גם אם אין דרכו בכך.

יג. כל הבידורים הם ע"פ נתונים ברורים מאוד, שבירורנו דרך האתר אינטרנט של בית הע"ז, וגם דיברנו עם השליחים שהיו שם, וגם ראינו סרטים של השליחים אשר בו אפשר לאשר שדבריהם נכונים.

יד. ועי' בדברי הראב"ן (עבודה זרה סימן רצ"א) שכתב שעל אף שיש כלל שגוים בזמן הזה מנהג אבותיהם בידיהם, זה לא נאמר על הגוים שעדיין אדוקים הן בעבודתן כמו הגוים ביון. ופשוט שהוא הדין כאן. אמנם בלאו הכי כלל זה מעולם לא נאמר שהגוים אינם יכולים לעשות תקרובת ע"ז, אלא נאמר רק לענין סתם יינם ושכירת בתים, עי' חזון איש (יו"ד סי' ס"ב, כ"ג), ובשו"ת נודע ביהודה (יו"ד תניינא סי' סח).

טו. ע"פ מסמך רשמי מבית הע"ז, בשנת 2017 למניינם, ביקרו שמה 27 מיליון אנשים, ויותר מ-12 מיליון מהם עשו גילוח. יש שמה כ-700 ספרים שעובדים שם, והרבה מהם עובדים שם חנים כי בעיניהם זכות הוא להם.

טז. אבל ראוי לציין שהם רגילים לקבל בעת צרה או בעת שמחה, שהם יגלחו את שערם בבית הע"ז. ואחד מהם אמר שזה סוג של תפילה. באתר האינטרנט שלהם כתוב שבמידה שאי אפשר להגיע להטמפל, מגלחים בבית [לפני הע"ז שבבית], ושולחים בדואר את השיער לטמפל בכדי שיושם תוך הכלי קיבול המיוחד לזה שמה. ולזה אין שום הגיון אם כל סיבת הגילוח הוא הסרת הגאווה.

יז. יש שם בבנין שלוש קומות, ולמטה בקומה הראשית יש שם חדר קטן מאוד פתוח לתוך החדר הגדול (להמחשה, להבדיל אא"ה כמו ארון קודש

"אשר לטענה הראשונה, לפי דברי הרא"ד [דונר] שליט"א, **עצם התגלחת עבודתה בכך**. וכנראה זה ע"פ מש"כ הרמב"ם בספר המצוות (מצוות לא תעשה ו') וזה לשונו "ובתנאי שיעבוד כדרכה, כלומר בדבר שדרכה שתיעבד בו וכו' כמו פוער לפעור וזורק אבן למרקוליס ומעביר שערו לכמוש". וכאן בזמן התגלחת הם מזכירים שם האליל. והמגלחים אמרו לו על אף שעושים בשביל קבלת שכר עבור התגלחת, מכל מקום אמרו הלא גם הם מאלה הטמאים הרואים בזה פולחן לע"ז. ובכה"ג הדבר פשוט שאומרים בזה סתם עכו"ם לע"ז, עיין חולין י"ג שהרי עצם מטרת המתגלחים היא לע"ז".

כפי שכבר ביארנו, עיקר הנידון הוא להוכיח שהתגלחת הוא מעשה עבודה, והגרי"ש הוכיח כן מכך שמזכירים שם האליל, וכן מזה שהספרים רואים בגזיזת השערות מעשה פולחן. ועוד הביא סמך לדבר ע"פ מה שמצינו שכבר היה לעולמים מעשה עבודה ע"י גילוח, כמו שכתב הרמב"ם שעבודת כמוש הוא בהעברת שער ומקורו ממכילתא דרשב"י, וכמו שכתב הגרי"ש:

"ביסוד הדבר נאמר דכל שנראה לעיניים שענין זה שייך ונעשה לע"ז, ואנו מוצאים ענין ע"ז זו

בעבודתה כמות שהיא היום נזכרת בראשונים בכמה וכמה דוכתי, והיינו שזאת היא עבודה מרכזית וחשובה מדור דור אצל הע"ז, ויש להניח שמאז בלל ד' שפת דור ההפלגה ונתפרדו ללשונוותם במקומתם והיו עובדי ע"ז, מתחילה ועד היום הזה עובדים לאלילם בעבודה זו ובענין זה, הרי תו ליכא לפקפק שמא עושים מעשה תגלחת כצורתה אצל מקום

כ. ושמענו מהגרמ"מ קארפ שליט"א שבתשס"ד כשהראו את דברי הרמב"ם להגרי"ש זה עשה אצלו רושם גדול. עוד שמענו מכלי ראשון, שהגרי"ש אמר להג"ר פייבל כהן שליט"א (מחב"ס בדי השלח), שלו ימצא באיזה מקום נידח אנשים שעושים פולחן בזריקת אבנים, בודאי ידוע לנו שהוא מתולדותיו של מרקוליס ואי"צ לדון בעומק ליבם אם כוונתם לשם ע"ז, וכמו כן זה שמצינו מקום בהודו שמגלחים שערות ראשם במקום הע"ז, מכיון שידוע שכבר היתה עבודת כמוש כעין זה, יש להניח כדבר פשוט שגם כאן הוא מעשה עבודה.

כא. דקדקנו להעתיק הטענה ע"פ המקורות של הגוים המאמינים בזה, שהדישו שהמעשה הוא בשערות הנקרבים, ולא על האדם שנעשה מגולח, וממילא היא עבודה נפרדת בפני עצמה של הקרבת דבר יקר, ולא רק פעולת הכנה בגוף האדם קודם שנכנס ל"יחידות" (דהיינו ה"דרשן"), ודו"ק.

כב. העובדה היא שיש כמות מהמתגלחים שאכן מביאים שערותיהם לפני, אבל מנהלי הטמפל חושבים שאין צורך בזה, כי יש כלי קיבול המיוחד לזה בחדר הגילוח. עוד ראוי לציין שאין שום מקור, וכן לא שמעו השליחים מאף אחד, שסיבת הגילוח הוא הסרת דבר הטמא, ובניגוד

מבואר שלדעת הגרי"ש צ"ל צריכים לראות מעשה הגוים ע"פ תורתנו הקדושה, ובשיקול הדעת שלנו צריכים לדון אם הוא מוגדר כמעשה עבודה אם לאו, ואין הדבר תלוי מה הגוים חושבים על מעשם, אם הוא קרבן אם לאו.

סיבת הגילוח

קיימת מבוכה גדולה בסיבת הגילוח שנוהגים לעשות בבית עבודה זה הנזכר. יש כאלו שאומרים שכל סיבת הגילוח הוא בכדי לבטל היופי של המתגלח, ולבטאות התבטלות אל האליל ע"י הקרבת והשחתת השערות שהם דבר היותר יקר אל האדם^א, ואת זה עושים כמעשה הכנה לפני ה"דרשן". ועוד הוסיפו, שבאמת שער בדת שלהם הוא דבר טמא ולא ראוי להביאו לפני האליל^ב.

ולעומת זאת השליחים^ג שהיו שם, כולם העידו שהם אומרים בנוסף לטעם שזה התבטלות וכניעה לאליל, שזה גם בגלל שהאליל שלהם אוהב שערות, ורואים במעשה הגילוח כמעשה של הקרבה, וקוראים את זה בלשונות שמשמע מנחה וקרבת [אופערנינג, או סאקריפיס].

בכתבים המופצים על ידי בית העבודה זרה [פרוספקטים, וכן באתר שלהם], מובא סיפור שהם מאמינים, והוא שהאליל שלהם פעם קיבל מכה בראשו ונוצר לו קרחה, ואלילה אחרת ראתה את זה, ונתנה לו את שער. האליל הכיר לה טובה, הבטיח לה שכל אלו שיבואו לגלח בביתו,

בניסן תשכ"ח, הרב נחום אליעזר רבינוביץ זצ"ל (מח"ס יד פשוטה על הרמב"ם, בשעתו היה רב בטורנטו קנדה) הדפיס מאמר בקובץ "קול תורה" בענין השיער שמגיע ממקדשי הודו, והסיק שהדבר אסור.

אחריו בשנת תש"ל, הגאון רבי משה שטרנבוך שליט"א גם כתב תשובה לאסור שערות אלו, בספרו "דת והלכה" (ושוב נדפס בספר תשובות והנהגות ח"ב סי' תי"ד).

ואמנם כשנשאלה שאלה זו לפני מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל **בשנת תש"ן**, כתב (קובץ תשובות ח"א סי' ע"ז) להתיר על פי המציאות שכתב השואל בשם איזה מומחה (ע"י בפנים בירור דעתו), וכתב בסוף התשובה: "אכן כל הדברים סובבים והולכים על פי דברי המומחה הנ"ל, וכמובן שאין בידי לקבוע עד כמה דברי המומחים מתיאמים למציאות... והדבר טעון איפוא בירור גופא דעובדא היכי הוי, עכ"ל.

בחוה"מ פסח שנת תשס"ד, ישבו הבד"ץ עדה"ח לדון בנושא, ובערב ר"ח אייר כתב הג"ר משה שטרנבוך שליט"א עוד תשובה מפורטת לאיסור, ונדפס בתשובות והנהגות (ח"ה סי' ר"ס).

אז התחילו שאר בתי דינים בישראל לברר הדבר, וגשלח מר אמיר דרומי נ"י מטעם ב"ד של הגר"ק זצ"ל בתחילת חודש אייר, וחזר והעיד לפני הב"ד ביום חמישי ט"ו אייר. ביום ראשון הבא, ל"ג בעומר (י"ח אייר), פירסמו הגר"ש הלוי ואונר זצ"ל והגר"ק זצ"ל מכתב שכתוב להחמיר בדבר, וכתבו "ואף שיש צדדים בהלכה בזה, דעתנו דעת תורה כיון שהדבר נוגע לפגם עבודה זרה החמור, על כן אין להשתמש בכאלה" (ועי' חוט שני שבת חלק ג עמ' רצד).

מיד אחרי זה, הגרי"ש אלישיב זצ"ל שלח את הגר"א דונר שליט"א להודו, וכשחזר והעיד מזה שהעיד, פירסם הגרי"ש אפרתי בשם הגרי"ש זצ"ל ביום כ"ב אייר שאין להשתמש בפאות אלו. על פי עדותו של הגר"א דונר, גם בד"ץ עדה"ח פסקו שיש בשיעור זו איסור תקרובת ע"ז.

שוב גילה הגרי"ש אלישיב זצוק"ל את דעתו במכתב נוסף שכתב לרבני ארה"ב: בה' סיון תשס"ד, ובי"א סיון כתב תשובה להג"ר ישראל בעלסקי זצ"ל לבאר טעמו (עי' קוב"ת ח"ג נס"י ק"ח).

להפרוספורים, רובם לא מאמינים ששיער הוא דבר טמא בדת שלהם. כג. בשנת תשס"ד היו שני שליחים. בהתחלה הלך שמה מר אמיר דרומי הי", אחד שמכיר היטב תרבות הודו, וחזר והעיד לפני ב"ד של הגר"ק זצוק"ל. עדותו נכתבה בבירור בקובץ אור ישראל גליון לו.

אחריו, הלך שמה הגר"א דונר שליט"א, אב"ד בלונדון, וחזר והעיד לפני הגרי"ש אלישיב זצ"ל, וגם לפני הבד"ץ העדה"ח.

בשנת תשע"ח, הלך לשם אברהם מארה"ב ר' גרשון וועסט נ"י, ועדותו ג"כ נכתבה בבירור, ודבריו תואמים לרוב דברי הרא"ד דונר. אחריו שוב חזר שמה מר אמיר דרומי, והלך וחקר היטב היטב, והקליט והסרית כל דבר ששמע, וחזר והעיד לפני גדולי הרבנים בראשית מרן הראב"ד הגר"מ שטרנבוך שליט"א. ומכיון שהכל מוסרט, אין צורך לסמוך עליו, אלא אפשר לראות הכל.

יש לציין, שבעוד שיש שפקפקו על סמכותם של דברים המתורגמים, שני השליחים שהיו שמה בשנת תשע"ח השיגו מתרגם מקצועי במיוחד, מלבד שאחד מהשפות שמדברים בהודו הינה אנגלית, והרבו לדבר עם אנשים באנגלית, שפה שכל השליחים מדברים.

הוא יקבל את שערותיהם בשבילה, ודברים האלו שמעו השליחים מהרבה עובדים וספרים, וכן שמע אחד מהשליחים מהכומר הראשי (שמדבר אנגלית).

סיפור זה ידוע להרבה מהמבקרים, אם כי לא כולם אומרים שהוא עיקר סיבת הגילוח, אבל מכירים את הסיפור. יש לציין, שיש הרבה מקומות אצלם שכותבים את הסיפור, וכן כותבים שהוא קרבן, וכותבים שהוא גם מעשה סמלי של עזיבת הגאווה, והגוים שם לא רואים בזה שום סתירה¹².

מה שיש לדון על פי זה

יש שטענו אם מעשה הגילוח הוא רק¹³ מעשה בכדי להוריד את הגאווה שלהם, אז יש להתיר את השער, כיון שאין עושים את זה אלא בכדי להיות קרחים, ולכן אין להחשיבו כמעשה עבודה¹⁴. ועוד טענו, שיש לסמוך על המומחים בשאר מדינות העולם שאומרים שסיבת הגילוח הוא רק משום מעשה הכנעה, כיון שהם מכירים היטב את הדת, ואילו השליחים היו שמה רק לימים בודדים ולא מכירים את השפה שלהם¹⁵.

אמנם כמו שכתבנו, מרן הגרי"ש אלישיב זצוק"ל נקט שעל פי מעשיהם חזינן שהוא דבר חשוב בדתם, זאת אומרת שלהלכה הוא מעשה עבודה, ומכיון שהוא מעשה עבודה שיש בו מעשה חיתוך כעין פנים, השיער אסור

נד. באתר השייך לבית ע"ז כתבו את הסיפור, ומסיימים שם שגילוח השער הוא "סמל" (באנגלית 'סימבל') של עזיבת הגאווה.

כה. ואמנם ברגע שנגיד שהוא מעשה הכנעה אבל הם גם רואים את השיער כקרבן, וזה גם משום הסיפור הנזכר, נפלה טענה זו, כיון ששוב אין טעם להגיד שאינו מעשה עבודה.

כו. יש אמנם להזהר מאוד בטענה זו, כיון שהוא טענה דקה מן הדקה, כי כבר כתבנו שכל מעשה עבודה אפשר לעשות תקרובת ע"ז אם הוא כע"פ, אם כן בזה שהם אומרים שמעשה הגילוח הוא מעשה של הכנעה, יש לדון האם זאת אומרת שהוא אינו עבודה, או שמא הוא רק כטעם למה הם עושים עבודה זו, ולהבדיל אא"ה כמו שיש לנו טעמי המצוות, יש להם גם טעמי העבירות...

חובה לציין, שגם הקוקוס שהם מקריבים כקרבן ממש, בכתביהם גם כן מבואר שהוא מעשה של הכנעה והתבטלות, על אף שהם מקטירים את זה במזבח ושורפים מקצתו.

ופשוט שלו יצייר שיש עבודה זרה ששוחטים לה בהמה, אבל העובדים מלומדים לומר טעם לדבר, פשוט שהדבר נאסר עדיין מדין תקרובת ע"ז, והלא גם אצלינו בדת האמת נאמר טעמים רבים לקרבנות. ולמשל, קרבן פסח מפורש בקרא שהוא משום שפסח הקב"ה על בתי בני ישראל, ובעוד שכן הוא הטעם, עדיין הוא קרבן, וע"ע דברי הרמב"ם במו"נ (ח"ג לב, ושם מו), ודברי הרמב"ן עה"ת (ויקרא א, ט), וספרי (פנחס קמג).

ולכאורה מאחר שיש שאומרים כל הטעמים בנשימה אחת, זאת אומרת שהם אומרים שהוא משום הסיפור שהיה לע"ז קרחה, בעוד שהם מוסיפים מיד אחרי זה שהוא סמל להכנעה, בכדי שלא לעשות סתירה בדבריהם ולפלוג דיבורא, מוכרחים אנו לומר שדבריהם הם טעמים לדבר, בעוד שהוא מעשה עבודה, שבטעמי המצוה אין שום קושי אם יש סתירה. אבל אם נימא שהוא רק מעשה הכנעה במובן המוסרי בלבד, צ"ע איך אפשר להעלים עין מכל שאר הטעמים שכולם שם כותבים ב"מסיח לפי תומו".

כז. ואמנם ראוי לציין שכעת אין שום דבר משמעותי שצריכים לסמוך על תרגומים, כיון שיש מספיק אנשים שם שמדברים אנגלית, וכן יש לבית ע"ז אתר אינטרנט באנגלית. טענה זו רק נאמרה נגד אחד מהשליחים בתשס"ד, ואינו רלוונטי היום.

משום תקרובת עבודה זרה, גם מבלי שיאמרו שאלילם אוהב שערות וכדומה.

ואף אם הגילוח הוא רק מעשה הכנעה, עדיין יש להחשיבו כמעשה עבודה, כי עיקר עבודת עבודה זרה המוזכר בתורה הינו "השתחוואה", ומשמעותו הוא נמי מעשה שהמשתחוה מכניע את עצמו לפני מי זה שהוא משתחוה לו, ולכן כאן מכיון שהם לא סתם מנוולים את עצמם, אלא הם עושים את זה בכונה להראות שאין להם גאווה ויופי לפני אלילם, הגילוח הוא מעשה עבודה¹⁶.

זאת ועוד, כמו שכתבנו יש הרבה מקורות שמפורשים שאין הטעם משום הכנעה בלבד, ולכן קשה לקבוע כאילו הטעם של הכנעה הוא הטעם היחיד.

ציורים נוספים של תקרובת ע"ז

מצינו בראשונים כמה דוגמאות נוספות של תקרובת ע"ז שנאסר רק על ידי מעשה עבודה של חיתוך וכדומה, בלי שום הקרבה:

- ענבים שנבצר בשדה לשם הע"ז, ובבצירתן עבדה לע"ז (גמ' ע"ז נא.).
- אבנים שנחצבו לצורך זריקתן למרקוליס (מאירי ע"ז נ.).
- הדס שנחתך לשם ע"ז (רש"י יב: ע"פ מאירי מד:; רוקח).
- מעות שבצרן לצורך מרקוליס (מאירי ע"ז מט:; ורבינו יונה ע"ז נא:).
- מנעל שנחתך לשם ע"ז (שאליות פח, מאירי וההשלמה יבמות קג:).
- שופר שנחתך לשם הע"ז (מאירי ר"ה כח:).

ומאידך, בעיקר הדבר לסמוך על הפרופסרים לקבוע סיבת מעשיהם, כתב מרן הגרי"ש (קוב"ש שם) בזה"ל:

"...ולתרץ דיבורם, שכוונתם לא לשם עבודה לע"ז בזה, כפי שעושים אנשי יחסי החוץ שלהם גדוליהם ומנהיגיהם - בעיקר אלו הגרים בארצות אחרות - שמתביישים כלפי כל העולם בעבודה הנמיבזית והטפשות הלזו, קשה מאוד לקבל זה"עכ"ל.

וכוונתו לכאורה להזהיר על זה שהרבה מהמכירים מנהגי עבודה זרה חונכו על ברכי התרבות המערבית וחוקותיה, ומושפעים רבות ממנה, ומנסים להתאים מנהגי עבודה זרה לרגשותיהם וסברותיהם. ואין זה **מכוונה להטעות, כי אם פשוט להם שלא יתכן שיחשבו אחרת**. לדוגמא, לעובדי עבודה זרה אין שום קושי באמונה שאליל אוכל את האוכל המוצע לו (כפי שרואים באגדות רבות המתארות אמונות של ע"ז בימי האבות ובימי בית ראשון, וכמו שכתבו תוס' בע"ז נ:), אך בימינו יאמרו אלו אשר הושפעו מתרבויות מערביות שאין הצעת האוכל אלא מעשה 'כיבוד' בלבד, אך בוודאי אין אלו אוכלים. בדומה לכך, הנוצרים ימ"ש נקטו עד לא זמן שהיין שמנסכים לאלילים נהיה ממש דם אותו האיש, אך בימינו המודרניים יותר מנסים לשפר את דתם ולומר שאין זה אלא משהו סמלי. ולכן עפ"ז באמת יש ריעותא בעדותם של המומחים שמסבירים שיש כאן מעשה הכנעה, בעוד ששאר ההודיים בפה אחד אומרים אחרת.

ובשעתנו הגרא"ד דונר שליט"א ציין לדברי שו"ת הרא"ש (כלל נה, ט) שמבואר ג"כ כע"ז, עי"ש היטב, והוסיף הנ"ל "שבואדי' המומחים' הללו לו יראו מעשה של שבירת מקל היו אומרים שעושים כן משום שהמקל הוא דבר טמא וחייבים לשוברו, ואילו יראו בעל פוער מי יודע מה גידו". ועוד, גם אנחנו ביררנו דרך פרופסורים שמדברים אנגלית וכתבו ספרים על הדת שלהם, והם אישרו (בכתב שכל אחד יכול לראות) שעושים את זה משום הסיפור, והם מאמינים שאלילם מקבל את שערם, וזה לא רק תיקון הנפש של המתגלח.

כח. ועיין עוד בשו"ת רמ"ע מפאנו (חדשות סי' ח') שכתב שהסרת המצנפת שנהגו הנוצרים "עבודה גמורה היא, שנהגו עובדיה להכנעה", כלומר היה פשוט לו שכל מעשה הכנעה הוא עבודה משום שהוא דומה להשתחוואה.

- כיכר שהלישה נעשה כעבודה לע"ז (רשב"א ריטב"א ע"ז נא:).
- כלים שנחתך לשם ע"ז (רמב"ן רשב"א ריטב"א בשם הראב"ד ע"ז נב.).
- לולב שנחתך לשם ע"ז (ספר השלמה, מאירי, ראמ"ה, ספר המכתם סוכה לא:).

הרבה חכמים רצו לחדש כללים לחלק בין שבירת מקל לנידון דידן, אבל לפני שמחדשים, חייבים להכיר את כל הציורים לראות אם החידושים מתאימים עימהם^ט, והרבה מהחידושים שניסו לחלק באמת אינם עולים יפה.

הכמות של השיער שיוצא מהודו

בהודו יש הרבה טמפלים שמגלחים את שערותיהם כתקרובת לע"ז. ברשימה של הטמפל בטירופטי, בשנת 2017 למנינים, 12.2 מיליון אנשים שהתגלחו שם. זה יוצא בממוצע 35,000 ליום, ואומרים שבערך 35% מזה הם נשים, ואם כן יש 12,250 נשים שמגלחים כל יום רק בטמפל זה, וכאמור זה רק טמפל אחד (אם כי זה הכי גדול), ויש עוד כמה וכמה טמפלים.

מכיון שהשער מגיע לידי הטמפל בחינם, והם לא צריכים לחפש אחרי תורמים ואין להם מחסור של שיער בכלל, וגם השער הודי איכותי וטבעי, לכן יש הרבה הרבה שיער הודי בשוק השער בכל מדינות העולם. העובדה היא שברור שמייצאים את זה לכל המדינות שטוענים שהם "מקור" של שער, כמו ויאטנאם, ברזיל, מאלאזיה, סין,

כט. למשל: חכם אחד כתב שתקרובת ע"ז אסורה רק אם יש חפץ מוכן בפני עצמו לפני מעשה העבודה (כעין מה שלגבוה אינו קרב קרבן אא"כ הקדישהו לפני כן), ולדעתו שער שמחובר לגוף האדם אינו כן (ויש לפקפק גם על נקודה זו), ואמנם אף אם אפשר לומר חילוק בין שער לשבירת מקל, קשה מאוד לחלק בינו ללולב ושופר, [ובאמת גם פרכילי ענבים אינם כן]. ל. יש שטרחו לברר שבאמת ע"פ חשבון כמעט כל! השער שנמכר בעולם מקורו מהודו. התחקירים משכנעים, ויש הרבה ראיות לזה, אבל מכיון שאין נפק"מ בהלכה כדלהלן, לא נאריך בזה. גם כן חשוב להדגיש שאפילו אם הנידון כן תלוי ברוב, אז אין נפקא מינא כלל אם 99.9% מגיע מהאיסור, או אפילו רק 50.1 אחוז. כמו כן יש נידון להחשיב תקרובת ע"ז ביד גוי כקבוע, שזה יאסור את השער גם אם רק המיעוט מהאיסור, ויש על זה כמה ראיות ברורות, אבל לא נכנס לזה כאן.

לא. יש בנותן טעם לציין שכל המומחיות שהצהירו בביטחון מלא שאפשר בקל להבחין בין שער הודי לשער ברזילאי וכדומה, אחרי שנחקרו קצת אמרו בפה מלא שהם עצמם לא מכירים שער הודי... אז כשנשאלים איך הם יודעים איך שער הודי נראה, התשובה המצחיקה היא, או שפעם בחיים שלהם ראו שיער מסין, ומסתמא זה אותו דבר, או עוד פאנית אמרה שהיא פעם ראתה שער של אשה הודית (מחובר לראשה) וזה לא היה יפה (ולכן היא פסלה כל שער של כל הודו, ולטענתה אי אפשר לעשות שום עיבוד לזה... אם כי היא אף פעם לא ניסתה לברר הענין). אחרי כל הקלות ראש שהם מראים באיסור זה, באמת שאי אפשר להאמין להם בנושא זה כלל, גם אם במציאות היה להם דרך לדעת מה הודי ומה לא, כדברי הרמ"א (יו"ד סי' קי"ט סעי' ז') שמי שמראה קלות ראש באיזה איסור לא נאמן לענין זה. מדובר בלפחות 15 פאניות וסוחרים שדברו נגד האיכות של שער הודי, ולבסוף לא היה להם מענה איך יודעים איך שער הודי נראה.

לב. יש להעיר שסדר הדברים היה ככה: היו כאלו שאמרו שאפשר לסמוך על פלונית כי היא יודעת להבחין בין שער הודי לברזילאי, ולא הספיקו בהוראה בעל פה, אלא הוסיפו לכתוב "תעודת נאמנות" שהפאנית מקבלת על עצמה רק לסחור בשער ברזילאי המשובח ולא מעובד. משום מה, לא ראו צורך לשאול אותה איך יודעת להבחין, רק סמכו עליה בעינים עצומות. אז טרחו להעמיד אותה במבחן, ולאחר שהיא נפלה

איטליה וכדומה^ל.

יש שטענו שיש חילוק בין שיער הודי לשיער שקונים בברזיל תחת השם שיער ברזילאי. אמנם בשביל לאמת תיאוריה זו, הזמינו הרבנים שער מהודו ועשו קצת טיפולים בשיער, ושוב הביאו את השיער לפני הפאניות ה"מומחות"^{לא} שאמרו עליהם שהם יכולות להבחין, וכולם שגו ברואה פקו פליליה, והכריזו בוודאות שהשער שנמצא לפנייהם הוא שער ברזילאי המשובח^{לב} [יש לציין שהמבחנים כולם הוסרטו]. כך שאי אפשר לסמוך על זה שיש חילוק בין שער ברזילאי לשער הודי, וכל ענין שיער ברזילאי הוא משום עיבודים מסוימים שעושים ע"פ רוב בברזיל^{לג}. אבל אחרי שעושים את העיבוד עם שער מהודו, אז התוצאה היא זהה לשיער המשווק כברזילאי, ואי אפשר להבחין בין שער הודי עם עיבוד זה, לשער שמכונה שיער ברזילאי. עיבוד זה לוקח הרבה זמן, וגם חומר יקר (ומסוכן מאוד), ואכמ"ל. כמו כן, שער הודי על אף שבאופן טבעי אינו בהיר, יש דרכים לשנות את הצבע להיות כל צבע בהיר ועדיין נראית כאילו היא לא צבוע, וגם שער שעבר תהליך זה הובא לפני המומחיות, וגם כן נפלו לומר שמדובר בשער טבעי^{לד}.

עכשיו נשאלת השאלה האם לסמוך על הפאנית שטוענת בבטחה שהשער הוא שער ברזילאי? הנה יש שהרחיבו

בגדול, וגם בשעת המבחן מלבד מה שהיא הכריזה על שער ההודי שהוא ניהו שער ברזילאי המשובח, גם פיה הכשילה והפאנית ה'מומחית' שעל פיה ישק כל דבר אם השער הודי או לא, ראתה צורך להזכיר שבאמת השער בהודו אינו אסור ואינו תקרובת עבודה זרה, ובאמת אין שום שער שמגיע מהודו...

ואז שוב מצאו עוד אחת להתלות בה, ואז טענו שגם אם הראשונה לא יודעת להבחין, אבל השנייה כן. וכמעשה הראשונה כך מעשה השנייה, נתנו הוראה שאפשר לסמוך עליה מבלי לבדוק אחריה, ושוב עמדו למבחן, ושוב נפלו. וכן על זה הדרך הסיפור חזר על עצמו כמה וכמה פעמים, ומשום מה, חובת ההוכחה תמיד מוטלת על המעוררים להוכיח שהיא לא יודעת, במקום שאלו שסומכים על זה קודם יוכיחו שהיא כן יודעת, והוא רחום יכפר עוון. השמות של כל הנבחנים אפשר לברר אצל הכותב.

לג. יש סוכנים בברזיל שכדי להשביח את מקחם, משלמים את דמי הטיסה מארץ ישראל לברזיל, ואז הפאניות הולכות לברזיל ולוקחות השער בעצמן מהסוכן בברזיל, ואז הפאנית חוזרת לארץ ומכריזה בקול רם שהשער שלה בסדר כי היא בעצמה כתתה רגליה עד ברזיל להביא אותו משם, ובכך יש להם רושם של נאמנות.

לד. ובאמת כאן הטענה עוד יותר מצחיקה. כי כמו שבהודו לא קיים שער בהיר, כמו כן **כך המציאות בברזיל, שיש רק 3 או 4% מהאוכלוסייה עם שער בהיר** (ואותו מיעוט מזערי הוא בדרך כלל נכדים של הגרמנים שבאו לברזיל בעבר, ואינם אנשים ירודים שאפשר לדמיין שימכרו את שער ראשם). אבל האחוזים של שער בהיר שיוצא מברזיל ושאר מדינות בדרום אמריקה הוא שווה לאחוזים של שער בהיר שהציבור החרדי קונים... אז ממה נפשך זה עבר איזה תהליך ואינו טבעי במאה אחוז, גם אם אלו שעובדים בעסק לא מכירים את זה, ואם כן נשאלת השאלה האם השער המכונה בפי הפאניות כשער טבעי, שהוכח שבוודאי עבר עיבוד אע"פ שאינם מודעים לכך, האם מקורו מהודו, או לא.

וכמה מוזר הדבר שיש שהורו לקנות שער בהיר מברזיל ובזה אין חשש שיער הודו, כי לא נמצא שער הודי בגוון בהיר. וגם כאן הכשילו את הרבים בהוראתם, כי גם בברזיל לא נמצא שער בהיר, ואעפ"כ הסוחרים עם שער ברזילאי לא מעובד לא חסר להם שער בהיר, ועל כרחך שיש דרך להפוך את הצבע.

בזה, נמצא איפה שלמעשה הם סומכים רק על הגוי.

מאחר שלמעשה כולם סומכים על הגוי, יש לדון להלכה מה דין השער.

כאשר האיסור יותר זמין מההיתר

על אף שקיימא לן להלכה שבשר שנמצא ביד נכרי הולכין אחר הרוב להכריע אם הוא מהאיסור או מההיתר, מכל מקום מבואר בראשונים ובפוסקים, שכל כמה שיותר זמין או יותר זול או יותר קל, להשיג את האיסור, אז מה שנמצא ביד גוי הוא בחזקת שהוא מהאיסור, גם כשהאיסור הוא המיעוט¹.

עכשיו בנידון דידן, יש לסוחר הזה הגוי בברזיל שתי אפשרויות. או לחפש מחדש כל יום עוד עשרות ומאות נשים חדשות שמוכנות למכור את שער ראשם תמורת מחיר לא כל כך גבוה, ועליו לסרך רגליו כל יום ויום למקום אחר, ולחפש מחדש נשים עם שער ארוך ואיכותי שמוכנות לחתוך, וכל זה כאשר כל אשה נמצאת במקום אחר, וצריך לשלם לה כפי נטיית ליבה, ואחרי כל זה חייב הוא לסרך את השער הזה ולהסיר כל השערות הלבנות ולמיינ את השער על פי אורך וכדו'. וכלזה כאשר יש לו דרך קצרה מונחת לפניו, פשוט להתקשר להודו ולבקש כל כמות שעולה על ליבו, ובהודו ניתן להשיג הכל במקום אחד מסודר, מאחר שיש בהודו מקבץ אדיר של נשים שבאות דווקא לשם להתגלח, והשיער מגיע לטמפל בחינם כך שהמחירים זולים, ובסך הכל אפשר לקנות שער מאוד ארוך במחיר די נמוך (למשל בטמפל עצמו לפני כל טיפול עולה שיער עד 76 ס"מ - 240 דולר לק"ג, וזה

לדון האם יש להם נאמנות, או שמא בגלל שעוסקים ומרוויחים בענין זה אין להם נאמנות, ויש שהוסיפו שאין להם נאמנות בגלל שרובם לא מחזיקים את השער מהודו כדבר איסור, ומפורש בשו"ע (יו"ד קי"ט סעי' ז' ברמ"א) שמי שלא מחזיק דבר כאיסור אינו נאמן לאותו דבר, וכן הורה מרן הגרי"ש אלישיב זצוק"ל, שהם אינם נאמנים כלל (דבריו נאמרו בשיעורו, ולהלן נביא תמליל של דבריו).

אמנם כל זה רק נוגע אילו הנידון לפנינו הוא שהפאנית טוענת שהיא עצמה גזזה השער או היא עצמה ראתה הגזיזה, אז ממילא היא עצמה היא 'עד אחד' שמעיד באיסורים, ויש מה לדון אם היא נאמנות². אבל על פי רוב (99%) זה לא הנידון, כי היא עצמה אינה יודעת על ידי עצמה שמקור השער הוא מברזיל וכדומה, אלא כך היא שמעה מהספק שמכר לה את השער. אם כן, היא עצמה לא מעידה על כלום, רק חוזרת ואומרת מה שהיא שמעה מאחרים, ושוב הנידון הוא האם אפשר לסמוך על מה שהיא סומכת, ולא אם אפשר לסמוך עליה³.

במציאות, השלב הראשון של השער, והיינו הגזיזה, לא נעשה לעיני שום יהודי. השער מגיע לרשות היהודי רק לאחר הגזיזה, ולאחר שעבר השבחה בפורמלין וקרטין [כולל שער שרשמי "לא מעובד" שגם הוא תמיד עובר עיבוד זה], ולאחר שממוין על פי אורך והסרת השערות הלבנות. והרבה פעמים השער עובר עוד הרבה ידיים עד שזה מגיע לידי היהודי, אבל אפילו אם ה"גוזז" עצמו מוכר את השער, תמיד הוא באופן שהיהודי לא ראה את הגזיזה וסומכים רק על גוי בסופו של דבר. ומאחר שאין באמת דרך להבדיל בין השער כנ"ל, ועכ"פ אין הסוחרים בקיאים

מבואר בגמ' שבנידון כזה, מעיקר הדין מותר לקנות בשר מהגוי, מכיון שכל השוחטים ישראלים, וממילא כל הבשר בעיר כשר. אבל מבואר בגמרא שאם השוחט מכר טריפה אחת לחנות אחת, ללישנא קמא בגמרא, אע"פ שעשה שלא כהוגן ומכר הטריפה לגוי, זה לא אוסר את כל הבשר במקולין, וללישנא בתרא זה אכן אוסר את כל הבשר במקולין. והשאלה היא ללישנא בתרא - שקי"ל כוונתה להלכה - למה נאסר כל הבשר בכל החנויות אם יש רק טריפה אחת ביניהם. הר"ן על הרי"ף כתב להסביר את זה בזה"ל: "אבל כשהוחזקה טריפה אסור לפי שרובן של גוים מן הטריפה לוקחין, דמוחלי גבייהו" עכ"ל.

מבואר מדבריו שאפילו אם יש רק טריפה אחת, משום שהמחיר של הטריפה הוא יותר זול ממה שמוכרים בשר כשר, שוב לא הולכים אחר הרוב, כי יש להניח שהגוי קנה דווקא את הטריפה.

וכן כתב התבואות שור (סי' ס"ג סעי' טו בשמלה חדשה, ואות כז בתבואות שור) שהדבר ברור שלא נאמר הדין ללכת אחר הרוב אלא כשאין לגוי שום סיבה לקנות דווקא בשר טריפה, וזה לשונו: "ובמקומות שאין הגוים קונים כשירות כמו טריפות, אי משום דמוחלי טריפות לגבייהו, או מטעם אחר, מדינא אסור בשר מיד גוי, אפילו ברוב כשר בעיר, דסתמייהו ממיעוט טריפות נינהו" עכ"ל.

וכן כתב הפמ"ג סי' ס"ג שפ"ד ס"ק א, וזה לשונו: "ומיהו במקום שטריפות יותר בזול מן הכשירות, הרבה מאחרונים אוסרין אך דלא ראינו ממי לקח, דמסתמא מטריפה לקח" עכ"ל. וכן כתבו בספר יד יהודה (קי, יט), ובבדי השלחן (ק"י ס"ק נא).

והנה על אף שהר"ן כתב את דינו רק אם הטריפה יותר זול, התבואות שור הרחיב את הגבול, והוסיף שגם אם יש איזה טעם אחר למה נוח לו לגוי לקחת ממקום הטריפה שוב לא הולכים אחרי הרוב.

לה. וכנ"ל שמי שלא מחזיק דבר לאיסור אינו נאמן עליו, אם כן, גם לו יהיה שיש אחת שאומרת שהיא ראתה את הגזיזה בשביל פאה אחת, אולם אם היא מוכרת גם פאות משיער בלתי מושגח, על כרחך שהיא לא מחזיקה את הענין כאיסור, ושוב אין לה נאמנות, ויש להאריך בזה יותר, ועוד חזון למועד.

גם יש להעיר שאפילו אם באמת יש להם קצת שער כשר, אם הם קונים את זה במזומן עדיין זה אסור בהנאה, מכיון שתקרובת ע"ז תופסת את דמיה, ולכן הכסף שברשותם אסור בהנאה, וגם אם קונים שער כשר בזה, גם זה לרוב הפוסקים אסור בהנאה, ואכמ"ל.

לו. משל למה הדבר דומה, למי שאינו אוכל מאיזה "הכשר" לאחר שהתברר לו שיש בעיות חמורות בשחיטה שלהם וכדומה, עד כדי שלדעתו יש כאן חשש דאורייתא, ואז הוא מגיע לבית של מישוה שבתמימות [או שלא בתמימות] כן אוכל את אותו הכשר, והוא נותן לו בשר משחיטה זו ואמר לו שבשר זה נשחט כדן ואפשר לאכול ממנו. בנידון זה פשוט שלא נכנס הענין של עד אחד נאמן באיסורים, מכיון שהעד אחד לא ברר את המציאות שאין כאן איסור, ובאמת אין לו שום מידע על הבשר, רק הוא יודע שבשר זה שייך לשחיטה פלונית, ואנחנו יודעים ששחיטה פלונית היא נבילות וטריפות. וכל זה פשוט ואין צריך לפנינו כלל.

הוא הדין כאן, אין הנידון אם יש לפאנית נאמנות כל כמה שאין לה שום מידע שהיא עצמה ראתה אותו בגדר 'כלי ראשון', רק היא חוזרת על מה שהיא סומכת על אחרים, ואם כן כל הנידון הוא האם מה שהם עושים הוא מספיק נאמנות שזה לא מגיע מהודו.

לז. עי' חולין צה. שהיה מקום שכל הטבחים (שוחטים) היו ישראלים כשרים, והמקולין (מוכרי בשר) היו גוים [לדעת רש"י ותוס', אמנם עי' רמב"ן שהם היו ישראלים ג"כ] והשוחטים לא מכרו את הטריפות לגוים.

בממוצע שער של 3-4 נשים). ובאמת כבר יש המון שיער הודי שמסתובב בברזיל, כמו שכבר האריכו בזה חוקרי הדבר, וכן הוכח מרשימות האו"ם^{לח}, וכן העידו הגוים שעוסקים בזה, והוכח כן בעוד הרבה מקורות.

ומכיון שדרך אחת יותר קלה, עלינו להחזיק שכל שער שנמצא ביד גוי הוא מהאיסור, בפרט שעוד לא התברר כלל שאכן יש במציאות נשים שגוזזות שערות בברזיל ובשאר מקומות בעולם^{לט}. ולכן כל שער שמגיע מיד גוי, עלינו לנקוט שהוא מהודו, גם מבלי להגיע לזה שרוב השער הוא מהודו^מ.

האם יש נאמנות לגוי

ומה הדין אם הגוי מעיד שהוא עצמו גזז את השער? הנה יש כלל גדול בידינו, אין לגוי שום נאמנות! "אשר פיהם דיבר שוא וימינם ימין שקר".

ובנידון דומה מאוד לנידון דידן הרחיבו בזה הפוסקים. באיסור כלאי בגדים, מבואר במשנה שיש כל מיני בגדים שחוששים שמעורב בהם פשתן ואסורים מדין כלאים, ולכן ההלכה היא שאסור ללבושם עד שיבדוק אם מעורב בהם פשתן. ואמנם יש גם מין קנבוס, שאינו אסור משום כלאים. ושאלו להרא"ש מה הדין אם הגוי אומר להישראל שבגד זה תפור בקנבוס ולא בפשתן.

וזה לשון הרא"ש בתשובותיו (כלל ב' סי' ז):

"ומה ששאלת אם גוי מסיח לפי תומו אומר זה שאני מוכר הוא תפור בקנבוס, אני רגיל תמיד להורות שאין להאמינו. כי הוא ידוע לכל הגוים דחייטי ישראל מחזרין על הכפרים לקנות מהם מטוה של קנבוס לתפור בו כי אינו מצוי כמו הפשתן, הלכך איכא למיחש דגוי להשביח מקחו הוא אומר שהוא קנבוס ולא מהימנינן ליה".

וכן נפסק בטור ובשו"ע (יורה דעה סי' שב סעי' ב')^{מא}.

והרבה יש ללמוד משם ששייך לנידון דידן. קודם כל מפורש שהגוי אינו נאמן גם כשהוא מסיח לפי תומו כל כמה שיש לנו איזה צד שהוא להשביח את מקחו. ובמקום שיודעים שהיהודים חוששים שדבר פלוני הוא איסור כגון פשתן או בניד"ד שער הודי, ומשתדלים מאוד למצוא תחליף כשר שאינו מצוי כל כך, ומחזרין על הכפרים למצוא את זה, נקטינן שאי אפשר לסמוך על הגוי כלל.

ולא עוד, אלא אפילו אם ביקש מהגוי שהוא יתפור בגד בחוטי קנבוס, גם אם הפשתן שהוא האיסור הוא יותר יקר, עדיין אי אפשר לסמוך עליו מכיון שיותר קל לגוי להשתמש עם האיסור.

וכל זה מיירי בדבר שאפשר להבחין בקל בין פשתן לקנבוס, כמו שכתב הרמ"א שם שיש דרך לבדוק את זה, אף על פי כן הגוי אינו נאמן חוץ מבאופן שהישראל נתן לו את הקנבוס לתפור^{מב}. אבל אסור לקנות ממנו על סמך שהוא לא ישקר בגלל שאפשר לעמוד על החילוק^{מג}.

וכתב הרמ"א: וכן כל דבר שקונים מן האומן דלא מרע נפשיה". ומאידך בהלכות כלאי בגדים מבואר שהגוי אינו נאמן כנ"ל, ועי' מה שתמה בה הגאון הפרי חדש (יו"ד שם) דבסי' ש"ב הביא הב"י בשמו דכל שהוא אומן יש לדון להלכה ולא למעשה שסומכין עליו וביין רמונים כתב לסמוך ע"ז הלכה למעשה, וכן בגליון מהרש"א (שם), ועי' בשו"ת חכם צבי (סי' לט), והיוצא מדבריהם שאין ענין של אומן לא מרע אומנתו אלא אם כן זה שקונה הדברים לא רוצה את הדבר השני מצד אומנתו, בלי הביקוש ההלכתי. כגון אם רוצים יין רימונים במקום יין ענבים, יש סיבה שרוצה דווקא יין רימונים לרפואה ובה לא מרע אומנתו, משא"כ במקום שרק רוצה בגד ללבוש ולא משנה לו באיזה חוט הוא תפור, או בנידון דידן הפאה, שמצד האומנות לא אכפת לו בין האיסור להיתר, רק מצד ההלכה איכפת לו, ובה לא אמרין את הכלל הזה. והדברים פשוטים וברורים, ויש עוד כמה סיבות למה לא אמרין הכלל כאן, עי' בשו"ע (או"ח סי' כ ס"ב) ובמג"א (שם ס"ק א), ועיין גם בפרי מגדים (או"ח מש"ז סי' רנג סקי"ח), ובשו"ת לבושי מרדכי (יו"ד תליתאי ז'), ובשו"ת אגרות משה (יו"ד ח"א סי' נה).

מג. וגם על ההיתר למסור לגוי קנבוס שכתב הרמ"א שלא חיישינן שמא יחליפם, כבר כתב בפתחי תשובה (שם ס"ק א') בזה"ל: "עייין של"ה (דף קו). שכתב דבזמנינו עיקר דרך ההיתר פירא, כי כל הגוים יודעים האמת שרובא דרובא דישראל אין בודקים אחריהם, ע"ש שהאר"י עכ"ל. ומבואר שגם דבר שבאמת אפשר לבדוק, כל כמה שהגוים מרגישים שבפועל הרוב לא בודקים, שוב אי אפשר לסמוך על זה. וראוי לציין גם לפתחי תשובה (ס"ק ב') שכתב בזה"ל: "עייין בתשובת פני יהושע (סי' ח') שכתב לענין חוטים שאינו יודע אם הם פשתן או קנבוס שאסור לסמוך על בדיקה זו וכיוצא בו, והגם ליבו בהוראה לסמוך על זו עתיד ליתן את הדין ע"ש עוד" עכ"ל.

הרי שכל ההיתר שאפשר להבחין בין פשתן לקנבוס לא נאמר אלא באופן שאם מוסרים הקנבוס לגוי לא חוששים שמא יחליפנו, כי הוא חושש שהישראל יבדוק, אבל אם הגוי יודע שהישראל בפועל לא בודק את זה אסור. וכמו כן, על עיקר הבדיקה אי אפשר לסמוך להיתר האיסור, רק אפשר לסמוך עליו להוכיח שהגוי לא החליף בפועל מה שמסרו לו, אבל

לח. וחוז' מהחשבון של האו"ם, יש הרבה דיווחים על הברחות שמכניסים שער הודי לברזיל. יש בידינו יותר מ-10 כתבות שונות שנכתבו בזמנים שונים, שהעידו על המכס בברזיל שתפסו כמות גדולה של שיער (ובכמה מהכתבות הוסיפו שמקורו הוא מהודו, וייעדו הוא מדינת ישראל).

לט. ובסוף קונטרס "רוח שיערה" הובא עדויות מכמה וכמה פאניות וסוחרים שמודים שאין השער מגיע ממש מברזיל, והכוונה למדינות קרובות לברזיל, כי תוך ברזיל כמעט אין שער... וכן על זה הדרך שמענו מהמון סוחרים. יש הקלטות מכל השיחות. כמו כן יש הרבה עדויות וראיות, וכן כתבות בעיתונות בברזיל, על הכמות של שער הודי שמובא לתוך ברזיל.

מ. ויש גם כמה גוים שחקרו את הנושא של שער ברזילאי (בלי שום מודעת להלכה, רק לברר לסוחרים מאיפה כדאי לקנות שער, ועשו כן כמסיח לפי תומם), והגיעו למסקנה שאין שער ברזילאי שמקורו באמת מברזיל. אלא השער בברזיל מקורו מהודו. יש הסרטות מהגוים שחקרו את הנושא ששואלים את בעלי המספרות בברזיל על זה, ותשובתן כנ"ל. כמו כן הרב שלום דזאלובסקי מברזיל אמר שהוא בירר את זה אצל הגוים שם, וגילו לו מפורש שהם לוקחים שער הודי ומעבדים אותו.

מא. זה לשון השו"ע: "הלוקח כלי צמר מהגוי צריך לבדקו יפה יפה שמא הם תפורים בפשתן (והקונה בגדים מן העובד כוכבים צריך להתיר תפירתו ולתפור בקנבוס) (טור). ואפילו אם הגוי מסיח לפי תומו שתפור בקנבוס אינו נאמן, ובמקומות שהפשתן ביוקר מן הקנבוס יש לסמוך להיתר: הגה: ואסור לומר לגוי לתפור לו בגדים בחוטי קנבוס אע"פ שפשתן יותר ביוקר, דנקל לתפור בפשתן מבקנבוס (רשב"א סימן שס"א). אבל אם נותן לו חוטי קנבוס שרי ולא חיישינן לאחלופי מאחר שיש לעמוד על הדבר שחוטי פשתן כשמדליק כבה מהר ושל קנבוס הולך ושוורף (כן משמע במ"מ פ"ח דמ"א). וכן נוהגין אע"פ שיש מחמירין (רשב"א הנ"ל). וישראל החשוך לתפור כלאים דינו כגוי".

מב. יש נושא של אומן לא מרע אומנותיה, אבל אין לו כל קשר לנידון דידן. המקורות לכך הם בתחילה דברי השו"ע (יו"ד סי' קיד ס"ה) וז"ל: "יין רמונים שמוכרים לרפואה, מותר ללקחו מהתגר אפילו שלא מהחבית, אף על פי שדמיו יקרים מהיין משום דכיון דאית ביה קפידיא לא מרע נפשיה.

העולה מכל הנ"ל: לא ניתן לסמוך על שום סוחר גוי בשום מדינה המעיד על מקור השער. ואפילו אם באמת יש דרך לבדוק את מקור השער, לבד ממה שהיתר זה לא מתיר לקנות מגוי, אלא מתיר רק שלא לחוש שמא יחליפנו באחר בתור אומן, אפילו בלא"ה, מאחר שרובא דרובא בפועל לא בודקים את מקור השער, שוב א"א לסמוך על כך שאפשר לבדוק. ולכן כל עוד שאין לישראל עדות כשרה ע"כ שרואה בעצמו גזיזת כל קוקו שמוכר, ושהגזיזה לא נעשתה כלל בהודו, אסור בהנאה מדין תקרובת ע"ז.

בענין כשרות חניכי הישיבות

כידוע שישנה כיום כשרות אחת שמפקחת על השער אם הוא מהודו או לא. ראשית כל יש לידע שהכשרות הזו, שאמורה להשגיח בפועל על יותר מ-12 מדינות, וגם על התעשייה בסין, וגם על יותר מ-60 פאניות בכמה מדינות בעולם, עושה הכל על ידי משגיח אחד בלבד, הלא הוא הרב אברהם שלזינגר, שעושה את הכל לבד, כדבר צדדי, מלבד שאר ענייני כשרות שהוא עוסק בהם.

הרב אברהם שלזינגר כתב באלול תשע"ח: "היום אנחנו נוסעים מספר פעמים בשנה לכל מדינה שמביאים משם שיער", וכן אמר בעוד הרבה שיחות איתנו (כולם מוקלטות, וניתן לקבל את ההקלטות), והסביר שיסוד ההכשר הוא, שהוא יודע להבחין בין שער הודי לשער של שאר מדינות, ולכן כאשר נותנים לגויים שיער לעיבוד, הגויים מפחדים להחליפו כי כל יום הוא יכול לבוא, ויש כאן דין של מירתת בגלל שהוא נקרא "יוצא ונכנס", ונחשב הדבר כאילו הכל בפיקוח צמוד. וכשהוא מגיע לשם בפועל, הוא מריח דוגמית מהשער, וממשש אותו ומזהה את מקורו מיד^מ.

עד כאן הגירסא של מערכת הכשרות כיצד עובדת הכשרות, וכל זה מבלי להתייחס לכל הפקפוקים של המערערים האם באמת ביקורות מועטות אלו אכן קיימות במציאות.

אמנם מבחינה הלכתית, ישנם כמה וכמה כללים מתי אומרים ומתי לא אומרים שניתן לסמוך על נאמנות "יוצא ונכנס"^מ, כדלהלן:

● לא נאמר יוצא ונכנס אלא כשגוי אחד עובד לבד, אבל אם

ישנם שם שני גוים, זה לא נאמר (שו"ע יו"ד סי' קכט, ב).

● לא נאמר אם יש לגוי אפשרות לנעול את הדלת, (שו"ע שם סי' א', וכן בס' קי"ח סעי' י') ובניד"ד אינו יכול להיכנס למפעלים בלי רשותם.

● אין היתר של יוצא ונכנס אם המשגיח לא גר באותו עיר (שו"ת מהרשד"ם יו"ד סי' נ"ב, שו"ת מנחת אלעזר ח"ד סי' כה)

● מוסכם באחרונים, שאין שום צד להקל ביוצא ונכנס אפילו בביקור פעם בשבוע בלבד, והיו כמה פוסקים שהקילו בפעם בשבוע עם עוד כמה צירופים. (עי' שו"ת דברי מלכאל ח"ה סי' קמב, שו"ת זקן אהרן יו"ד סי' מ"ו, וכן הורה הגרי"ש אלישיב זצ"ל להלכה למעשה, עי' ישא יוסף יו"ד סי' ו') ודאי ובודאי אין שום היתר של כמה פעמים בשנה.

אבל חוץ מזה ישנה עוד בעיה גדולה בנידון, שכל יסוד הדין של יוצא ונכנס בנוי על כך שהגוי 'מירתת' שיתפסו אותו, ובנידון דין, זה לא שייך. כי הגוי בסין כשיתפס ברשותו שיער הודי, יוכל לטעון שזה מה שהגיע בהזמנה מהסוחר מברזיל או מכל מקום אחר, וזה לא באשמתו, ולכן אינו 'מירתת' כלל. כי הלא החוש הריח והמישוש המיוחד של המשגיח לזיהוי השיער, הלא הוא דבר דק שבדק, שעוד לא הוכח שקיים בכלל. ואכן בעלת מפעל בסין שתחת ההשגחה אמרה בבירור, שהיא עצמה לא יודעת כלל מהו הריח של השער ההודי ורק ה'רבאי' יודע... וזאת אע"פ שהיא מתעסקת עם שער הודי עבור הגויים שאינם תחת ההכשר, והיא המשיכה להתנצל שהאף שלה כנראה לא רגיש כמו האף של ה'רבאי'... (ההקלטה מהשיחה המלאה שבה חשפה בעלת המפעל סודות רבים על פרטי ההשגחה נמצאת במילואה תח"י), וא"כ מלבד מה שדבריה מעוררים שאלה גדולה על כל דברי המשגיח שאכן יש לשער ההודי ריח בולט, מלבד זאת, אין כאן שום 'מירתת' כלל, שהרי אם המשגיח יראה אצלה שער הודי, היא תוכל לומר כפשוטו שהיא קיבלה את השער מהסוחרים תחת שם של שער אירופאי, והיא לא ידעה להבחין בו.

וגם באופן כללי, היות שהבדיקה על פי ריח ומישוש הוא עניין של תחושה ואינו דבר המוכרח, א"כ הם לא מירתתי כלל, שהרי לעולם הגויים יוכלו לענות לו שהוא טועה בחוש הריח והמישוש שלו, ואין זה שער הודי, או גם יוכלו לטעון להפך, שהם טעו בהבחנה בין השערות ובטעות

דברי מרן הגרי"ש אלישיב זצוק"ל בענין נאמנות הסוחרים

(מתוך שיעורו למס' חולין נח. מתאריך כב אייר תשס"ד)

שואל: אם זה בא מאוקרינה זה טוב?
הגרי"ש אלישיב: אין הכי המי
שואל: "אלה שאומרים שזה מגיע מאוקרינה, זה טוב? הוא נאמן? הוא בעצמו יכול להגיד שזה מגיע מאוקרינה?"
הגרי"ש: "כבר הסברתי כמה פעמים היום, הסיפור הוא ככה. אם אחד מוכר בשר ואם יש טריפות שיהיו לו להפסיד הון רב, אז הדין הוא שיהיה נאמן להגיד שזה כשר וזה טריף. אבל אצלנו [שיער הודו] זה טריף, לא כל אחד יגיד שהם אסור, חושבים שרק כמה רבנים אסור. עשרים שנה הוא מוכר את זה, עשרים שנה הוא השתמש עם זה, וואס דרייטט דו א קאפ [למה אתה מבלבלים את המוח]!!? הוא חשוד בזה! והוא עשיר גדול, הוא צריך לסגור את החנות שלו, אתה יכול לאסר לו? אין לך נגיעה גדול מזה! איך אני יכול להאמין לו?"

מלבינו סימן לסמוך עליו... עכ"ל. ובניד"ד מלבד שזו בדיקה שבדה מליבו, ולא קיבל הסכמה מהרמ"א, גם מעולם לא הוכח שיש אפשרות לזהות, וגם אם תמצא לומר שכן אפשר לזהות, מעולם לא הוכח שהוא יכול לעשות את זה, ואדרבה...

מה. וכן כתב גאב"ד "חניכי הישיבות" הרב מרדכי גרוס, במכתב משנת תשנ"ד (קובץ תל תלפיות נו, סימן ו') שכדי להשגיח על שער שאין בו חשש שער הודי "לא מועיל סוג השגחה כדהזכיר שיוצאים ונכנסים למפעל פעם בכמה חדשים" עכ"ל.

אי אפשר לקנות מגוי על סמך בדיקה זו.

מד. ועי' לעיל בשם השו"ת פני יהושע, שאף על בדיקה שהרמ"א המליץ עליה, רק אפשר לסמוך עליו לבדוק אם הגוי החליף, אבל מי שסומך על זה לקנות לכתחילה מהגוי, הוא גס ליבו בהוראה ועתיד ליתן את הדין. וכתב בשו"ת פני יהושע תוך דבריו בזה"ל: "שיהיו סימן מובהק לקנות מן הגוים מחמת זה - לא מצינו בשום פוסק, ופשיטא שאין אנו רשאים לבדות מלבינו להתיר אסור דאורייתא, שהרי מצינו כמה סימנים בגמ' דלא סמכינן עלייהו... ואם כן כיון דאיכא סימן דלא סמכינן עלייהו איך נבדה

הכניסו שער הודי, ולא יוכל להוריד להם את ההשגחה
עבור זה, ולכן אינם מירתת ממנו כלל.

וזה חוץ מכך שמשעת העיבוד גם לדברי המשגיח השיער
מאבד את הריח והמרקם שלו, ולא ניתן יותר לזהותו.
כלומר שמשעה שהתחיל השיער בעיבודו - לא ניתן
להשגיח עליו, א"כ כיצד ניתן להוכיח שהוא לא הוחלף
משם ואילך, גם במהלך העיבוד, וגם אצל היבואנים בדרך,
וגם אצל הפאניות עצמן. ואכן על הפאניות עצמן מערכת
הכשרות איננה משגיחה בפועל, ואינה יכולה להשגיח,
אלא רק מורה להן היכן לקנות, ותו לא!! ודבר זה ניתן לברר
אצל כל פאנית שתחת ההשגחה.

נמצא, שגם אם נקבל את גירסת המשגיח היחיד (ומבלי
להכנס לערעורי הסוחרים האם הוא עומד בדבריו), אין כאן פיקוח
כלל וכלל.

וכבר יצא מכתב ברור (שלהי תשע"ז) מגדולי ההוראה
שהזהירו לא לסמוך על כשרות זו, וז"ל "...וכפי שעלה
בידינו בבירורים, **אי אפשר לסדר בשום אופן השגחה על
דבר זה... וע"כ דעתנו דע"ת שכל ההכשרים שנתנו בזה
אין בהם ממש ואין לסמוך עליהם, ושומר נפשו ירחק
מהם... באנו על החתום: שריאל רוזנברג, יהודא סילמן,
שמעון בעדני, משה מרדכי קארפ, חיים מאיר הלוי וואזנר,
עזריאל אויערבאך.**" וכן מורה הראב"ד הגר"מ שטרנבוך
שליט"א שההכשר הינו "פחות מכלום".

כל מה שנכתב בעלון זה, הן בבירור המציאות והן בבירור הסוגיות,
נכתב בדקדוק גדול, והשתדלנו לקצר עד כמה שאפשר. ניתן לקבל
עוד מידע ומראי מקומות והוכחות על כל הנכתב, בפניה לדוא"ל

זה: 8388832@gmail.com